

mutassák be, főként pedig szeretnénk meg a rádióhallgatókkal szülőhelyüket, lakóhelyüket, a szívükhöz nőtt tájat, annak népét, történelmét, műveltségét. Elsőként őt kerestem föl sályi otthonában, s a következőképpen mutattam be a rádióhallgatóknak: *„Nehéz megmondani, hogy dr. Barsi Ernő nyugalmazott főiskolai tanár hová is való, mert télen Győrben, nyáron Sályban található. Legalábbis elvileg, mert valójában föl s alá cikázik a maradék országban, sőt a Kárpát-medencében: Csallóközben, Órvidéken. Gyűjt, előadásokat tart, könyveket ad ki, szervez, tárgyal. Teheti, hiszen még alig múlt 80 esztendő. Szülőfalujában, Sályban pihenésképpen népdalkört működtet, istentiszteleteken prédikál, szervezi a Sályi Napok kulturális rendezvényeit és szerkeszti a Sályi Füzeteket. Kutatja a településhez fűződő Eötvös és Gárdonyi hagyományokat, számos kiadványban örökítette meg Sály kulturális emlékeit. S mit kap mindezért cserébe? A falu népétől szeretetet és általános megbecsülést, miközben néhány tolvaj tekergő rendszeresen betör a házába, s ellopja a hangszereit.”*

Azóta eltelt immár tíz esztendő, és én – akárhogy számolom – még mindig húsz esztendővel vagyok fiatalabb Ernő bátyámnál, s most már le is mondtam arról, hogy valaha utolérhessem őt. Nemcsak évei számában, de varázslatos előadókészsége, a hagyomány tiszta forrásának szüntelen ápolása, példamutató közösségteremtése tekintetében sem. Hiszen ő már régen *nem csak* önkéntes néprajzgyűjtő, nem csupán – nyugdíjas vagy nem nyugdíjas – zenetanár, rádióműsorok előadója, könyvek tucatjainak szerzője, Győr díszpolgára és így tovább, hanem a magyar nemzet azon – sajnos kevés – szellemi mindenesei közé tartozik, akiről mindnyájan példát vehetünk. Meggyőződéssel vallom, hogy az önkéntes néprajzi gyűjtőmozgalom minden résztvevője úgy tekinthet a 90 esztendőös Barsi Ernőre, mint azokra a csillagokra, amelyek – Németh László szavaival szólva – nem azért ragyognak az égen, hogy elérjük őket, hanem hogy mutassák az utat, amerre haladnunk kell.

Mi pedig arra kérjük a Jóistent, hogy ez a csillag, még nagyon sokáig ragyogjon felettünk.

Halász Péter

A fáklyavívő Barsi Ernő

Épp 150 esztendeje annak, hogy az ősi sárospataki schola alapításának megkésvé ünnepelt háromszázados jubileuma alkalmával kiírták a főépület homlokzatára a pentameterben fogalmazott jellegű: „Három fáklyám ég: hit, haza, emberiség!”. Ezek a történelmi időkön átsugárzó szavak jutnak először eszembe, amikor kedves barátunkra, a 90 esztendőös Barsi Ernőre s az ő küldetéses életútjára gondolok. A ma élő nemzedékek tagjai között ő képviseli ugyanis a legkövetkezetesebb igyekezettel a minden bizonnyal Erdélyi János által megfogalmazott és sokunk által követendőnek vallott szellemiséget. Az ő esetében nemcsak a megélt szép életkor, hanem elsősorban az erkölcsi példa vív ki tiszteletet bennünk a fáradhatatlan előadó, az iskolateremtő főiskolai tanár, a hegedűművész, a magyar kultúra lovagja, Sály község, Győr város és a Nyugat-Magyarországi Egyetem díszpolgára, számos kitüntetés birtokosa iránt. Ha arra kell élő példát mondanom, hogy ki testesíti meg legjellemzőbb módon a pataki örökségből fakadó feladatvállalást és magatartásmódot, akkor elsőként az ő nevét említem meg. Nemzete és népe iránti elkötelezettsége, a hiteles hagyományápolásban való következetes és szívós részvétele szinte páratlan a maga nemében. Amikor itt most a Kazinczy Ferenc Társaság elnökének és a barátoknak az üdvözlétét tolmácsolom, tanúságtételnek ez a legfőbb üzenete.

Erős kötelek fűznek össze bennünket! A szülőföld szeretete, a népi és nemzeti hagyományok tisztelete, a közösségért való munkálkodás elkötelezettsége: ez az a szellemiség, amit Barsi Ernő tanítóitól, mestereitől átvett, s amihez sokunkat megnyert küzdőtársul. Sályból hozta magával a táj és a nép szeretetét. A sárospataki református kollégium neveltjeként tudatosult benne a paraszti kultúra, elsősorban a népdal értéke, jelentősége, hiszen életének meghatározó tizenegy évét töltötte a Bodrog-parti Athén ihlető légkörében. Elhivatottságának és munkálkodásának indítékait onnan vitte magával, ahogyan erről gyakran vall. Budapesti zeneakadémiai tanulmányairól pedig azt nyilatkozta: „Nemcsak világszínvonalon álló zenei képzést kaptam tanáraimtól, hanem egész életutamat meghatározó indítástokat. Tovább táplálták bennem a szülőfalumból meg Patakról hozott lángot”.

És ez a fáklyaláng általa terjed tovább. Építi a hit szilárd alapjait, amikor föllép a sályi református templom szószékére, vagy amikor gyermekekhez hajol, hogy szilárdítsa bennük a keresztyén lelkiség értékeit. Szolgálja a haza ismeretét és megbecsülését, amikor táji és népi hagyományaink feltárásán, továbbadásán munkálkodik. Terjeszti az emberiség egyetemes kulturális értékeit, amikor hegedűjén vagy ékes élőszavával a zene birodalmában kalauzolja hallgatóit a kodályi tanítás jegyében: nincs teljes lelki

élet zene nélkül. S alapvető törekvése, hogy tanítványokat, munkatársakat neveljen, állítson maga mellé, akik megsokszorozzák a tőle kapott fényt és meleget.

Szellemi táplálékot kaptunk tőle népdalgyűjtése által. Gondoljunk a Tarjáni András sályi pásztor dalkincsét feldolgozó munkájára, vagy a szűkebb haza – a Bodrogköz, a Bükkalja, Felső-Borsod – és a győri lakóhely környékén végzett gyűjtő, értékmérő tevékenységére. Kiadványok sorában tette közzé a termést. Nekünk különösen becses az 1988-ban a Kazinczy Társaság által kiadott *„Bodrog partján nevedett tulipán...”* (Sárospataki diákdalok a XVIII. századból) című könyve, amelybe Barsi Ernő ezt az ajánlást írta: „Alma Materem iránti hálával – a mindenkori pataki diáknak.” E szavakban a lényeg tükröződik: közvetítő kíván lenni, s kamatostul adja tovább, amit kapott, így válik hasznos láncszemévé egy több évszázados folyamatnak. Egykori tanárával, Szabó Ernővel közösen írt könyve, *A pataki kollégium zenei krónikája* ugyancsak a hagyományátadás nemes ügyét szolgálja, s hangsúlyosan emeli ki a népi kultúra értékeit gyűjtő pataki diákok és tanárok szerepét.

Nagy sikerű népdalgyűjteményei mellett népszerű lett *A hallott szó nyomában* és a *Távoli szekerek* című könyve is. Így ajánlja az olvasóknak írásait: *„Szívből kívánom, hogy aki majd olvasni fogja, megismerje hagyományainkat, szeresse, ápolja is azokat. Építse bele lelki életébe, hogy hatására épüljön, erősödjön ez a mi sokat szenvedett, sok megpróbáltatást megélt nemzetünk.”* Ez a célzat vezeti minden nap és bármely helyen a szolgálatát.

A 90. születésnapon elismeréssel tekintünk az általa megtett útra, fáradozása gyümölcseire, élete példájára. Szívből kívánjuk, hogy Ida asszonnyal együtt jó egészségben folytathassa útját, s továbbra is erősíthesen minket hitünkben, a hazai kultúránkat gyarapító feladatvállalásban, munkánk humanista minőségében. Kísérje áldás és szeretet amerre jár, amin munkálkodik!

Azt mondhatjuk mi is ezen a szép megemlékező ünnepen, amit a fáklját átvevő, hordozó és továbbadó Barsi Ernő egyik kedves tanárával kapcsolatban vetett papírra: *„Érezhessük még sokáig meleget, világozása pedig mutassa az utat az utánunk jövőknek!”*

Kováts Dániel

„Hol van a magyar népdal?!“

Húsz évvel ezelőtt, 70 éves korában találkoztam először Barsi Ernő bácsival, akkor lettem a tanítványa. Mit tanított nekem? Születésének 90. évfordulója alkalmából ezt szeretném felidézni. Mindössze egy éve működött a megyei pedagógia-módszertani lap, a *Hogyan Tovább?*, amikor 1991 kora tavaszán először belépett a szerkesztőségbe. Bár sohasem találkoztunk azelőtt, mégis régi ismerősként üdvözölt. Mintha előző nap félbehagyott témánkat folytatná, úgy kezdte a beszélgetést: *„El se tudja képzelni, mi csoda kincs van Győr városában. Hogy ide milyen nagy emberek jártak írók, költők! Hogy hányan le-másolták verseiket pl. múlt századi gyűjteményekbe! Vagy egyszerű emberek, mint a vági születésű Wathay Ferenc, a győri vár katonája. Nem készült ő költőnek, katona volt. Mikor az idegen Hardegg gróf feladta a győri várat, a török elfoglalta azt, ő maroknyi kis seregével még kivonult, hogy a Sziget-kőzt védje. Nyilat kapott a lábába, mely csontig hatolt, de úgy is védte tovább a Duna vonalát. Fogságában megírta a győri vár elestét, s a Rábaköz szépségét gyönyörű rábaközi kiejtéssel. S ezt nem éneklék a győri iskolákban! Tudnak egyáltalán róla a győri diákok?”*

Itt vannak például a győri Kisfaludy-napok. Összekapcsolódik a diákság szívében a Kisfaludyak neve Győrrel? Tudják, hogy mennyi zenei kincset hagytak mireánk? Hogy Kisfaludy Sándor győri diák volt, s írt egy szép Magyar szüretelő éneket, ami megjelent egy német zenei folyóiratban? Ezt nem kisebb zeneszerző, mint Beethoven vette kézbe, és úgy megtetszett neki, hogy kísérletet írt hozzá. S amikor a IX. szimfóniában Schiller Örömdájához dallamot keresett, amit úgy akart megírni, hogy a jó ember dallama legyen, és a világon minden ember magáénak érezhesse, felhasználta Kisfaludy Magyar szüretelő énekét. Hát... féltéglával kellene verni a mellünket, hogy az emberiség testvérré válásának himnuszában a mi hangunk is ott szól! De tudják ezt a hangot? Énekeljük ezt a dalt? Micsoda erő volna benne, hogyha a Kisfaludy-napok záróünnepségén odaülne egy zenetanár a zongorához, s elkezdene Beethoven könnyű kísérletét játszani! És az a párszáz diák, aki összegyűlt az eredményhirdetésre, énekelné Kisfaludy Sándor Magyar szüretelő énekét.

Milyen fontos volna, hogy a magyar gyerekek tudják ezt, és büszkék lehessenek rá. A helyi folklór arra való, hogy ne csak a megszokott, elcsépelet dalokat énekeljék a gyerekek, mert a legszebb dolog is elkopik egyszer. Jórészt hallás után kéne tanítani, hogy érezzék ízét, szépségét, ahogy azt a hajdan ének-